

POSTANOWIENIE

Dnia 23 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku I. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
o rentę rodzinną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 stycznia 2018 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 6 lipca 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz radcy prawnego M. S. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych), powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni I. W. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 6 lipca 2016 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie prawa materialnego, tj.: art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.; dalej ustawa emerytalna), przez jego błędną wykładnię, polegające na przyjęciu, że przepisem tym objęte są jedynie osoby, wobec których wskazane w

nim przesłanki zaistniały w okresach, o których w mowa w pkt. 1 i 2, wobec czego skarżąca „nie została uznana za objęta dyspozycją powyższej normy w momencie składania wniosku o przyznanie świadczenia, o którym mowa w art. 65 ust. 1 tej ustawy”; art. 5 k.p.c. w związku z art. 212 § 2 k.p.c., przez niepouczenie strony o możliwości ustanowienia w sprawie pełnomocnika z urzędu co skutkowało tym, że skarżąca w toku postępowania apelacyjnego nie podniosła zasadnego zarzutu naruszenia prawa materialnego oraz nie zakwestionowała ustaleń dowodowych, co miało wpływ na wynik sprawy.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że „istnieje rozbieżność w orzecznictwie sądów dotyczącym interpretacji przepisu art. 68 ust. 1 pkt. 3 ustawy emerytalnej, co warunkuje potrzebę ich wykładni przez Sąd Najwyższy: (1) w celu ujednolicenia linii orzeczniczej, (2) w celu zagwarantowania większej pewności prawa - co ma szczególne znaczenie w gałęzi prawa, jaką jest prawo zabezpieczenia społecznego”, a także, że „Zagadnienie prawne istniejące w przedmiotowej sprawie wiąże się ze sposobem wykładni przepisu art. 68 ust. 1 pkt. 3 ustawy emerytalnej.”. W ocenie skarżącej występuje także w niniejszej sprawie istotne zagadnienie prawne, które sprowadza się do pytania: „czy w postępowaniu w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, w których samodzielnie działa strona, niebędąca ubezwłasnowolnioną, jednakże upośledzoną w stopniu lekkim, o zaburzeniach osobowości oraz zaburzeniach urojeniowych, podejmująca niejednokrotnie nieracjonalne czynności procesowe, należy stronę taką w sytuacji ujawnienia się jej znacznej nieporadności procesowej pouczyć na podstawie art. 5 w zw. z art. 212 § 2 k.p.c. w związku z art. 117 § 5 k.p.c. o możliwości przyznania jej pełnomocnika z urzędu.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1254 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości

pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że nie istnieje możliwość stwierdzenia, że w sprawie występuje zagadnienie prawne lub zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii prawnej prezentowanej przez skarżącego i wyraził swój pogląd we wcześniejszej uchwale, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkł. 2003 nr 13, poz. 5; z dnia 27 marca 2008 r., III UK 124/07, LEX nr 461723; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 316/07, LEX nr 452455; z dnia 16 marca 2009 r., III PK 3/09, LEX nr 829148, czy też z dnia 19 lutego 2014 r., I PK 264/13, LEX nr 1646093).

Taka sytuacja ma miejsce w rozpoznawanej sprawie, gdyż rozbieżności wynikające z dotychczasowego orzecznictwa zostały ostatecznie rozstrzygnięte uchwałą 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2006 r., II UZP 10/06

(OSNP 2007 nr 5-6, poz. 75). Przyjęto w niej, że dziecko, które stało się niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji po osiągnięciu wieku określonego w art. 68 ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy emerytalnej nie nabywa prawa do renty rodzinnej na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 3 tej ustawy. Inaczej rzecz ujmując, uznano, że warunek powstania niezdolności do pracy w okresach wymienionych w art. 68 ust. 1 pkt 1 lub 2 emerytalnej dotyczy zarówno osób całkowicie niezdolnych do pracy, jak i osób, które są jednocześnie niezdolne do samodzielnej egzystencji. Stanowisko to zostało powielone w kolejnych wyrokach Sądu Najwyższego: z dnia 10 października 2006 r., I UK 85/06, LEX nr 950607; z dnia 22 lutego 2007 r., I UK 274/06, LEX nr 936836; z dnia 9 maja 2007 r., I UK 353/06, LEX nr 898849. Także wbrew twierdzeniom skarżącego w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2015 r., III PK 3/15 (LEX nr 1747849) nie wyrażono poglądu sprzecznego ze stanowiskiem przedstawionym w uchwale, W uzasadnieniu tego wyroku wywiedziono, że w myśl art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej, bez względu na wiek nabędzie prawo do renty rodzinnej (przy spełnieniu pozostałych wymogów ustawowych) dziecko całkowicie niezdolne do pracy oraz niezdolne do samodzielnej egzystencji. Możliwe jest również przyznanie renty rodzinnej bez względu na wiek dziecku całkowicie niezdolnemu do pracy i zdolnemu do samodzielnej egzystencji. Podkreślono jednakże, że w obu tych sytuacjach warunkiem jest, aby całkowita niezdolność do pracy powstała w okresie, o którym mowa w art. 68 ust. 1 pkt 1.

W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne na tle art. 68 ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy emerytalnej, ani też nie zachodzi potrzeba wykładni tego przepisu.

Jeśli natomiast chodzi o kwestię związaną z obowiązkiem sądu pouczenia strony o możliwości przyznania jej pełnomocnika z urzędu, to problem ten w sprawie nie występuje. Należy zauważyć, że skarżąca wniosek taki złożyła przy wniesionej apelacji (w sposób oczywisty dotyczył on postępowania przed Sądem Apelacyjnym) i wniosek ten został rozpoznany (negatywnie) w toku postępowania apelacyjnego. Zatem nie sposób czynić Sądowi drugiej instancji zarzutu, że nie pouczył skarżącej o uprawnieniu do wystąpienia z takim wnioskiem. Skarżąca nie formułuje zarzutu naruszenia art. 117 § 1 pkt 5 i 6 k.p.c., przez bezzasadnie

oddalenie przedmiotowego wniosku ani też nie opiera wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. (nieważność postępowania).

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jej skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto na mocy § 2 pkt 5 i § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016 r., poz. 1715 ze zm.).

aw